

Damian Hîncu

MOLDOVA MĂDOARE

(mărturie)

*La 7 aprilie 2009, tinerii din Chișinău au dat jos,
prin proteste pașnice, regimul comunist.*

*Scriș sub forma unei confesiuni, eseul se bazează
pe experiența personală a unui participant pașnic
care a devenit victimă a evenimentelor din această zi.*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hîncu, Damian

Moldova mă doare = Moldova hurts me = J'ai mal à la Moldavie / Damian Hîncu. –
Ch.: Prut Internațional, 2011 (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”). – 128 p.

ISBN 978-9975-69-641-8

323(478)=135.1=111=133.1

H 63

Traducere în engleză și franceză de Damian Hîncu.

Translation in English and French by Damian Hîncu.

Traduction en anglais et en français de Damian Hîncu.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii *Prut Internațional*.

Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor
din această carte este posibilă numai cu acordul scris al editurii.

Paginare computerizată: *Adrian Grosu*

Copertă: *Sergiu Stanciu*

© Damian Hîncu, 2011

© Editura *Prut Internațional*, 2011

Editura *Prut Internațional*, str. Alba Iulia nr. 83, Chișinău, MD 2071

Tel.: 75 18 74; tel./fax: 74 93 18; e-mail: editura@prut.ro

Difuzare: Societatea de Distribuție a Cărții *PRO NOI*,

str. Alba Iulia nr. 23, bl. 1 A, Chișinău

Tel.: 51 68 17; 51 57 49; www.pronoi.md

e-mail: info@pronoi.md

Imprimat la F.E.-P. *Tipografia Centrală*. Comanda nr. 4199

CZU 323(478)=135.1=111=133.1

H 63

ISBN 978-9975-69-641-8

CUPRINS

Prefață de <i>Nicolae Dabija</i>	4
Din partea autorului	8
Venit din Franța la judecată.....	9
Prețul tăcerii	11
Aruncat în infern	17
Cei trei B: <i>Basarabia, Bonaparte, Berthelot</i>	24
Istoria și rezistenții	28
Condamnați la uitare	32
Morții cer dreptate.....	35
Speranța, ultima resursă	37

Din partea autorului

Sunt născut într-o țară uitată. Independentă, latină, europeană, dar uitată.

O țară unde timpul are alt ritm și viața – alt preț.

Nimic mai trist decât condamnarea din motiv că îți iubești pământul pe care te-ai născut.

Nimic mai durut decât să vezi că în țara în care te-ai născut nu ai loc, fiindcă Libertatea are altă definiție decât cea proprie ei.

Într-o țară uitată poți fi exilat și acasă.

Acțiunea are loc în ziua de 17 iunie 2010. Evenimentele relatate s-au desfășurat între 7 aprilie 2009 și 17 iunie 2010: paisprezece luni și zece zile.

Sunt evenimente trăite care amintesc momente din istoria altor țări europene, fiindcă de firele trecutului este legat prezentul. Iar în viață, nimic nu este întâmplător. Au trăit și alte țări ceea ce trăim noi acum. Au luptat și alte popoare împotriva unui sistem politic antiuman. Și nu și-au uitat trecutul istoric.

La 7 aprilie 2009 aș fi putut să mor. Sunt în viață. De aici, datoria de a scrie această carte. Datorie față de tinerii care au plătit atunci cu viața lor prețul Libertății. Datorie față de toți cei care, în această lume, cred într-un ideal.

VENIT DIN FRANȚA LA JUDECATĂ

17 iunie 2010. Acum sunt aici, acasă. După un continuu dus-întors de paisprezece luni și zece zile din țara de origine în țara de exil, cu trecere prin fiecare celulă a ființei mele. Și nimic nu garantează că aceste luni și zile nu se vor transforma în *toată viața*.

Nu mi-a plăcut niciodată să vorbesc. Îmi sunt de ajuns puține cuvinte ca să mă exprim. Ciudat. În paisprezece luni și zece zile am învățat să vorbesc mult, dar în tăcere. Cuvinte extrase din aerul pe care l-am respirat în acest timp cu tot cu reflecții, iluzii, speranțe, visuri, cenușă, miros de sânge, împușcături... Suspendat între două țări, fără întrerupere.

Tocmai terminasem sesiunea de examene la universitatea din Franța. După o călătorie de mii de kilometri, cobor din autocar. Privesc în jur, cum fac atunci când revin acasă, să văd schimbările. Acum trebuie să văd multe schimbări și orice atingere cu ochiul face imaginile din jur mai vii. Peste câteva clipe se va începe procesul. O privesc pe mama. A îmbătrânit de când n-am văzut-o, dar nu-i pot spune.

În biroul unde are loc judecata, toți sunt prezenți. Atmosfera este încărcată. Tăcerea – deghizată.

Îmi amintesc că la 17 iunie 1940, generalul francez Charles de Gaulle, după intrarea trupelor germane naziste în Paris, a mers la Londra să prezinte, a doua zi, la postul de radio BBC, apelul la rezistență împotriva invadatorului. Mă simt mai puternic. Îmi revin în memorie cuvintele spuse de Jacques Chirac despre țara mea la 4 septembrie 1998, fiind în vizită oficială la noi: „Moldova – o regiune martiră a Europei.”

Mă uit în jur, caut martirii. Poate e avocatul inculpatului, care își învârt capul în toate părțile, ca o mărgică scăpată din șirag? Poate e

inculpatul, fostul comisar comunist de poliție al capitalei, concentrat, cu ochii țintți în gol, capul plecat când spre un umăr, când spre altul, rupt de lume? Poate că el se vrea martir? Sau poate avocatul meu, finanțat de Institutul Drepturilor Omului, cu nume frumos românesc, Ștefănescu, care îmi inspiră încredere: tot ce-i românesc mă liniștește, sunt acasă. Poate judecătorul se crede martir și de aceea, de la intrarea celor citați în birou, zace vreme îndelungată în fotoliul de la masa de lucru, cu spatele către public? Ori poate grefiera tânără, machiată cu acuratețea și zelul femeilor care nu au bani, dar vor cu orice preț să afișeze că sunt înstărite?...

Biroul de lucru al judecătorului e foarte mic. Atâtea persoane mi-au cerut cu insistență să mă întorc acasă pentru proces. S-a vorbit în Parlamentul European de 7 aprilie 2009 în Moldova de Est. Știrea despre drama evenimentelor din țară a făcut înconjurul lumii. Rezultatul expertizei internaționale a imaginilor video, în care sunt lovit de fostul comisar comunist de poliție al capitalei, fusese confirmat de experți internaționali. Inculpatul stă acum alături și îmi atinge umărul. Iar procesul, care nu mai începe, are loc într-un birou de opt-nouă metri pătrați...

Jurnaliștii stau lângă ușă. Judecata e publică. Surprins că este filmat, judecătorul, așezat în capul mesei, își acoperă brusc fața cu un dosar și le cere jurnaliștilor să părăsească biroul. Nicio reacție.

„Voi, cei care pretindeți a fi europeni și civilizați, închideți odată ușa!”, strigă disperat omul legii, cu balanța și ciocanul Justiției pe masa de lucru. Se ridică și înaintează, cu pași mari, spre ușă, ținând același dosar peste față. Jurnaliștii roagă să asiste măcar în afara biroului, cu ușa deschisă. După câteva smuciri, lovind camerele de filmat, fluturând cu mâna de parcă ar fi alungat muște invizibile, judecătorul trăneste violent ușa și se îndreaptă spre masa de lucru. În locul său, spre ușă se grăbește procurorul. Ține strâns mânerul și cere cu insistență judecătorului: „Dați-mi, vă rog, cheia să încui ușa pe dinăuntru! Dați-mi cheia!”, convins că numai astfel va scăpa de jurnaliști.

Judecătorul își aranjează nervos dosarul pe masă. În cel mai discret format, procesul izolat poate să înceapă. Bine ați venit în Țara Uitată!

PREȚUL TĂCERII

Noi nu putem fi noi înșine, pentru că nu suntem liberi. Noi putem să tăcem, singurul drept la naștere într-o țară uitată. O țară uitată nu poate fi liberă, fiindcă uitarea se hrănește din spiritul de sclav. Libertatea este o dinamică a memoriei și creează o mișcare continuă a spiritului. O țară uitată nu are memorie, nici noțiune de timp. O clipă durează ani, o oră – decenii, o zi – secole... Aici se trăiește fără ziua de mâine. Și lucrurile sunt înțelese altfel.

Adevărata lipsă de libertate este atunci când totul este pregătit să crezi, tu și ceilalți, că decizi, dar, în realitate, nu poți face un pas fără consimțământul cuiva. Iar noi când oare am fost stăpâni la noi acasă? La 17 septembrie 1538, când Moldova cade sub ocupația Imperiului Otoman? La 16 mai 1812, când regiunea mea, Moldova de Est, devine gubernie a Imperiului Rus? La 28 iunie 1940, când, smulsă din sânul României și al Europei, este anexată cu forța la Uniunea Sovietică? La 27 august 1991, când Moldova de Est devine stat independent, dar tot sub control străin? La 2 martie 1992, când responsabilii de la Kremlin provoacă un război civil în estul țării? La 25 februarie 2001, când revin comuniștii cu viziuni staliniste la putere să restabilească imperiul sovietic? La 7 aprilie 2009, când ieșirea spontană a tinerilor în stradă să protesteze cu lumânări și poezii contra fraudelor electorale ale comuniștilor a inspirat scenarii politice? Altfel de ce înainte de arborarea în scenă a drapelului României și a celui al Uniunii Europene pe clădirea Președinției, comuniștii și responsabilii de la Kremlin acuzau România și Uniunea Europeană de lovitură de stat? Iar în țară, în același timp, la Mărculești, aterizau avioane militare rusești cu echipament și muniții.

Toți au tăcut.

Numai tinerii cântau în stradă *O, Libertate, sfântă Libertate!*¹ Mii de tineri scandau: „Jos trecutul sovietic!”, „Jos dictatura comunistă!”,

¹ Cântec cunoscut în Moldova de Est în anii 90 ai secolului XX, în timpul prăbușirii comunismului; versurile au fost scrise de Ion Hadârcă și era interpretat de Angela Bucico.

**April 7th, 2009, young people of Chișinău
brought the communist regime of Moldova
down by pacifist demonstrations.**

**Written as a confession, the narrative
is about the personal experience of a young pacifist
demonstrator, a victim of the events of April 7th, 2009.**

TABLES OF CONTENTS

Foreword by <i>Nicolae Dabija</i>	42
Author's note	46
Coming from France to the trial.....	47
The price of silence.....	49
Thrown into hell.....	55
Three B: <i>Bessarabia, Bonaparte, Berthelot</i>	64
History and the resistance fighters	69
Condemned to oblivion.....	73
The dead demand justice.....	77
Hope as the last possibility	79

Author's note

I was born in a forgotten country: Independent, Latin, European, but Forgotten.

A country where time has a different rhythm and life has a different price.

Nothing is sadder than to be condemned because you love the country where you were born.

Nothing is more painful than seeing that you have no place in the country where you were born, because freedom has another definition than the usual one.

In a forgotten country you feel like a stranger in your own country.

This narrative is about June 17th, 2010. The events to be mentioned took place between April 7th, 2009 and June 17th, 2010. Fourteen months and ten days.

These are true events reminding moments of History of other European countries because the present is connected to the past with invisible threads. And in life, nothing is a matter of chance. Other countries also went through what we are going through today. Other people fought against inhuman political systems. And they did not forget their historic past.

On April 7th, 2009 I could have died. I am still alive. And I am here to give my testimony of what happened.

I owe it to the young people who lost their life for freedom. I owe it to all those who, in this world, still believe in an ideal.

"When you kill big dreams it causes bloodshed."

Milan Kundera

COMING FROM FRANCE TO THE TRIAL

June 17th, 2010. Right now I am at home after a trip of fourteen months and ten days from my country of origin to my country of exile without any rest. And I have no guarantees that all these months and days are not going to be turned into *for ever*.

To speak is not my thing. Only a few words are necessary to express myself. It is strange. In fourteen months and ten days I have learnt to speak a lot, but silently. Words extracted from the air that I inhaled all this time, filled with my reflections, illusions, hopes, dreams, ashes, smells of blood, sounds of shootings... I am suspended between two countries, for ever.

I have just finished my examination session at the French university.

After a journey of thousand kilometers, I come down from the bus. I look around me, as I usually do when I come back home, just to see what has changed since last time. Today I should see many changes. Every glance, in small touches, makes the setting more alive. In a few moments my trial is going to begin. I look at my mother. She has aged, but I cannot tell her.

Everyone is gathered in the office where the trial is going to take place. The air is heavy in a disguised silence.

I remind myself that it was on June 17th just after the entrance of the Nazi troops in Paris that people heard General De Gaulle's BBC appeal to the French people to resist the Nazi occupation.

It makes me feel stronger.

I remember Jacques Chirac's words: „Moldova – a battered European area” on his visit on September 4th, 1998.

***Le 7 avril 2009, la jeunesse de Chișinău,
par des manifestations pacifistes, fait tomber
le régime communiste de Moldavie.***

***Ce témoignage est celui d'un jeune manifestant pacifiste,
partie prenante des événements du 7 avril 2009.***

TABLE DES MATIÈRES

Préface de Nicolae Dabija	84
Note de l'auteur	88
Venu de France au procès	89
Le prix du silence.....	91
Jeté dans l'enfer	98
Les trois B: Bessarabie, Bonaparte, Berthelot	107
L'histoire et les résistants	112
Condamnés à l'oubli	116
Les morts réclament justice	120
L'espoir, ultime ressource	122

Note de l'auteur

Je suis né dans un pays oublié. Indépendant, latin, européen, mais oublié.

Un pays où le temps est d'un autre rythme, la vie d'un autre prix.

Quoi de plus triste que d'être condamné pour l'amour que tu portes à la terre natale?

Quoi de plus douloureux que de découvrir que tu n'as pas de place dans ton pays natal où le mot Liberté est privé de sens?

Dans un pays oublié on est exilé même chez soi.

Ce récit raconte la journée du 17 juin 2010. Les événements dont il est question se déroulent entre le 7 avril 2009 et le 17 juin 2010. Quatorze mois et dix jours.

Ce soulèvement fait écho à d'autres moments de l'histoire dans d'autres pays européens. De solides correspondances relient le présent à des moments forts du passé. Rien n'est le fruit du hasard. D'autres peuples ont lutté contre un système politique insupportable.

Le 7 avril 2009 j'aurais pu mourir. Je suis en vie. D'où le devoir d'écrire ce témoignage.

Devoir envers mes camarades qui ont payé de leur propre vie le prix de la liberté. Devoir envers tous ceux qui, en ce monde, se battent pour un idéal.

venu de France au procès

En cet instant je suis chez moi. 17 juin 2010. Après un périple de quatorze mois et dix jours depuis mon pays d'origine au pays d'exil, en passant par chaque cellule de mon être, sans fin. Et rien ne garantit que ces mois et ces jours ne vont pas se transformer en *toute la vie*.

Je n'ai jamais aimé parler. Peu de mots me suffisent pour m'exprimer. C'est étrange. En quatorze mois et dix jours j'ai appris à parler beaucoup, mais en silence. Des mots extraits de l'air que j'ai respiré tout ce temps, rempli de mes réflexions, illusions, espoirs, rêves. De cendres, d'odeur de sang, de bruits de fusillades... Suspendu entre deux pays, sans fin.

Je viens juste de terminer ma session d'examens dans une université française.

Après un voyage de milliers de kilomètres, je descends de l'autocar. Je regarde autour de moi, comme je le fais lorsque je rentre chez moi, à l'affût des changements depuis mon dernier séjour. Ils devraient être nombreux! Par petites touches, chaque regard m'apporte un décor plus vivant. Mon procès va commencer. Je rencontre ma mère. Elle a vieilli, mais je ne peux pas le lui dire.

Dans le bureau où le procès va avoir lieu, tous sont réunis. L'air est lourd. Le silence déguisé.

Un souvenir me reconforte: c'est aussi un 17 juin qu'après l'entrée des troupes allemandes nazies dans Paris, le général français Charles de Gaulle est parti pour Londres lancer à la BBC son appel à la résistance contre les nazis. Je me sens plus fort.